

ДЕЈСТВА ПРЕДЊИХ ОДРЕДА ПЕШАДИЈСКЕ ДИВИЗИЈЕ

Појава предњих одреда у борбеном поретку тактичких јединица и пун значај њихове активности у току рата очигледно су везани за модерне армије у којима је маневар живом силом и ватром постао доминантан елемент вођења борбених дејстава,¹ у којима се изненађење све чешће појављује и обе стране теже да га постигну и искористе, а борба за време добија све већи значај. Наиме, ако се нападач развио и отпочео дејства, браниоцу је потребно време да се и сам развије и организовано му се супротстави. Ако је противник разбијен и отпочео да се повлачи, пресецање одступних праваца запоседањем погодних земљишних објеката може довести до његовог делимичног или, чак, потпуног уништења. Док се главнина развија, један њен део мора да јој то омогући — то је истурени, предњи одред. Ако је главнина поразила противника, организује гоњење и води борбу са његовим заштитницама, сопствени истурени делови могу избити на правце противниковог повлачења и допринети да се његов делимичан пораз претвори у потпуни.

И што су дејства постајала покретнија, динамичнија, борба ових истурених делова снага постајала је све значајнија за главнину.

Није потребно нарочито истицати до које мере су у савременом рату могућна изненађења. Масовно коришћење моторизације (посебно оклопних гусеничара који знатно смањују везаност за комуникације) и могућности ваздушних десаната стављају и оне јединице које се тренутно налазе на релативно великој дубини, у ситуацију да их противник изненадно нападне. Атомски удари, који зависно од снаге пројектила стварају веће или мање бреше у борбеном поретку јединица, омогућују нападачу брзе и дубоке продоре. Све то намеће јединицама на целој оперативној дубини да буду у сталној борбеној готовости, обезбеђене од изненађења, са таквим борбеним поретком који ће им дати максималне могућности да се брзо развију, дејствују, маневрују. Предњи одреди су један од елемената борбеног поретка који те могућности пружа у одбрани и нападу. С обзиром на прак-

¹ Ратови античке ере вођени су сударом збијених легија и кохорти на отвореном пољу, хладним оружјем. Улога неких истурених делова могла се свести, са становишта практичне користи, само на извесне извиђачке резултате. Средњовековне битке решавале су се сударима тешко покретне оклопне коњице па је и у овом случају борба истурених делова била без значаја. Време (као простор) и земљиште у таквим, статичким ратовима играли су сасвим подређену улогу. Тек се у ратовима од Наполеона наовамо, поред масовне употребе ватреног оружја и живе силе, одабацио искључив линијски поредак и статички карактер битке и истакао маневар у први план метода вођења борбе.

тичне потребе, у овом чланку је реч само о неким најважнијим питањима борбених дејстава предњих одреда пешадијске дивизије, иако их могу истурати и више јединице.

Јачина и састав. Дубина и карактер земљишта на којем ће се одвијати борбена дејства предњих одреда, задатак који им је намењен, јачина и карактер дејства противника, задатак пешадијске дивизије — то су основни елементи који диктирају колико снага и каквог састава упућивати у предње одреде. Свакако да ће на равничастом земљишту које је проходно за тенкове језгро предњих одреда сачињавати оклопне снаге. На планинском и теже проходном земљишту целисходне су пешадијске снаге као језгра предњих одреда. Ово стога што ће и противнички предњи делови на земљишту које је проходно за тенкове бити првенствено оклопне снаге, а на планинском пешадијске и планинске јединице. Задаци предњих одреда у одбрани, одступању, гоњењу упућују такође на различит састав. Јачину предњих одреда условљава и јачина непријатељских делова са којима ће се сукобити. Ако је виша команда одлучила да главни отпор пружи првим ешелонима, онда ће бити врло тешко одвајати јаче пешадијске снаге у предњи одред, јер би се тиме ослабиле снаге за одбрану целе дубине одбрамбене зоне дивизије. У том случају може и виша команда образовати предњи одред из састава другог ешелона. Често ће сви ти фактори скупа диктирати јачину и састав предњих одреда; понекад ће један или два бити одлучујући.

Начелно се јачина предњих одреда дивизије, зависно од наведених фактора, креће од ојачане оклопне чете до ојачаног оклопног батаљона — уколико језгро предњег одреда чине оклопне снаге — или, пак, од ојачане пешадијске чете до ојачаног пешадијског пука — уколико језгро предњег одреда чине пешадијске снаге. Предњи одреди пешадијске дивизије ојачавају се редовно пешадијом (ако језгро предњег одреда чине оклопне снаге), инжињеријом, самоходном артиљеријом (изузетно моторизованом) и лаком противавионском артиљеријом.

Иако се предњи одреди начелно издвајају из састава сопствене јединице, чешће из другог ешелона и резерве, мислим да улогу предњих одреда у одређеним условима могу вршити и партизанске и територијалне јединице. Очигледно да постојање партизанских и територијалних снага у позадини нападача као и у сопственој позадини уноси у сва борбена дејства нове елементе и пружа велике могућности. У таквим околностима може сасвим да отпадне потреба да се упути предњи одред из сопственог састава при нападу и одбрани пешадијске дивизије. Уколико се на правцима одступања или на довољној близини налазе партизанске и територијалне снаге, оне могу за рачун пешадијске дивизије да запоседну критичне објекте (било по налогу команданта пешадијске дивизије — ако су му стављене под команду — било више команде, а на захтев команданта дивизије). То може у много случајева да пружи знатне предности: пешадијска дивизија не мора да одводи снаге за предње одреде; често ће партизанским и територијалним јединицама бити могућно да много пре запоседну и обезбеде критичне објекте, поготово ако их има више. Наравно да се не може говорити о потпуној одсутности потребе да пешадијска

дивизија и при постојању партизанских и територијалних снага упућује на правце одступања своје предње одреде или да ојача партизанске и територијалне јединице које ту улогу добију. Ово нарочито у случају неопходности употребе оклопних снага у предњим одредима. Сем тога, партизанске и територијалне јединице могу успешно да замене предње одреде пешадијске дивизије и у другим видовима њихове употребе, на пример, у наступном маршу са предвиђањем сусретне борбе, или нарочито успешно (и можда најчешће) у гоњењу. Међутим, било би погрешно сматрати да постојање партизанских и територијалних јединица у свим или у највећем броју случајева ослобађа пешадијску дивизију од потребе да формира предњи одред из сопствених делова.

Али, при свему томе неопходно је посебно нагласити да ће употреба партизанских и територијалних јединица у наведеним улогама зависити од команданта дивизије само онда кад су му стављене под команду. Наиме, дејства тих јединица регулише се наређењем више команде на основу оцене, што је у одређеној ситуацији најрентабилније.

У ОДБРАМБЕНИМ ДЕЈСТВИМА

Предњи одреди се употребљавају у одбрани кад јединица није у непосредном додиру са непријатељем. Поред тога они се користе и у одступању, а и у борби за спречавање окружења, као и при пробоју из окружења, у првом реду на планинском земљишту.

У одбрани, предњи одреди имају многоструке задатке. Иако је наношење што већих губитака циљ сваке борбе, могло би се рећи да се он овде не истиче као најважнији, тим пре што је јачина предњих одреда ограничена, па су им и могућности скромније. Њихов је основни задатак да задрже нападача, да га натерају да развије што јаче снаге, да обезбеде потребно време и простор јединицама за чији рачун раде и тиме им омогуће да нападачу нанесу што веће губитке. То предњи одреди постижу борбом, претежно заседама, али и активним дејствима мањих делова, као и ослањањем на погодно земљиште и најширу примену запречавања и рушења. Због задржавања нападач ће морати да привлачи јаче снаге, да открије своје намере, тежишни правац — а ту је изражено и почетно груписање његових снага — све у циљу да што брже савлада појас обезбеђења. То ствара циљеве браничевој артиљерији која подржава предњи одред, затим браничевој авијацији, па и атомске циљеве ако се располаже атомским пројектилима. Бранилац може релативно лакше да употреби атомски пројектил у појасу обезбеђења због удаљености својих положаја и могућности да брзо уклони предњи одред до границе зоне сигурности. Корисност ове употребе је у томе што се слаби сила нападачевог удара још пре сукоба са главним браничевим снагама.

Предњи одреди пружају браниоцу велике и значајне погодности. Пре свега, то је избегавање директног налета нападача на предњи крај одбране дивизије, чиме се смањује опасност од непосредног изненађења. А то већ значи много за браниоца. Задржавањем у претпољу борбом предњег одреда (уколико је предњи одред довољно јак) може

се врло често нападач обманути у погледу протезања стварног предњег краја одбране. То ће бити врло значајно за извршење задатка целе дивизије, пре свега зато што може навести нападача да нецелисходно употреби атомски пројектил. Успех у задржавању и обмани нападача зависи од степена упорности којом предњи одред води борбу у претпољу. Упорност је, пак, условљена и јачином предњег одреда, карактером земљишта и његовим уређењем, као и задатком који је намењен предњем одреду.

Но, та упорност у борби не сме довести предњи одред под уништавајући удар јачих нападачевих снага. Да би се то избегло, постоји више могућности. Пре свега, појас обезбеђења ће најчешће бити довољно дубок да омогући предњем одреду маневар по дубини и одбрану на више узастопних положаја. Та дубина може бити и до 30 километара од предњег краја. Дужи отпор на једном положају, који прети да се снаге предњег одреда изложе уништењу (А удару, окружењу), треба заменити учесталим и временским краћим, али силовитим отпором на низу положаја. Резултат је опет упорност, али она није везана за један земљишни објекат. Даље, могућности уништења предњег одреда знатно се смањују масовним запречавањем и одбраном природних и вештачких препрека мањим снагама. Погодност коришћења природних, а нарочито вештачких препрека доћи ће посебно до изражаја у приграничним рејонима где је земљиште у појасу обезбеђења унапред припремљено за борбу и где је могућно да се унапред планира и организује најцелисходнији систем ватре.

Ако се томе додају основне тактичке предности које бранилац има над нападачем, тј. околност да је нападач у покрету, откритив, да недовољно познаје земљиште и све што га на њему чека, онда постоје знатне могућности да предњи одред изврши задатке у појасу обезбеђења. Јачи предњи одреди већих јединица имају, наравно, и веће могућности.²

Водећи борбу на узастопним положајима по дубини, предњи одред даје последњи отпор на положајима борбеног осигурања. Борбени поредак начелно се постројава у једном ешелону, са резервом и артиљеријском групом, а положаји за одбрану поседају се по групном систему. Но, главне снаге и средства предњег одреда групишу се на најважнијем правцу. Поред придате артиљерије, дејства предњег одреда у појасу обезбеђења обично подржава део ДАГ-а са привремених ватрених положаја који могу бити и испред предњег краја. Нападач ће редовно тежити да што пре и изненадније избије на предњи крај одбране дивизије. Велика силаина његовог напада, честа надмоћност у ваздуху, која ће се огледати и у масовној подршци предњих делова тактичком авијацијом, могућност атомског удара, све ће то наметнути браниоцима предњем одреду крајње динамичну, изванредно напорну борбу. Сталне претње обиласка и окружења за време борби у појасу обезбеђења могу довести до одбацивања предњег одреда са осе правца којим наступа противник и до његовог одсецања. Те

² Познати пример употребе предњих одреда на калачком мостобрану 1942. године обезбедио је Црвеној армији драгоцено време за организовање одбране Стаљинграда.

две могућности командант предњег одреда мора имати стално на уму како код организовања положаја тако и код извођења борбених дејстава.

Одбацивање предњег одреда са осе правца којим наступа противник излаже предњи крај одбране дивизије изненадном налету нападача, што увек има негативних последица: немогућност да се у претпољу нападач дуже осматра, да се непосредније испољи његово груписање, јачина и намера; истовремено, брзо одбацивање предњег одреда са осе правца значи да није обезбедио својим дејствима у појасу обезбеђења довољно времена које је често потребно ради организовања одбране у одбрамбеној зони дивизије.

Одсецање предњег одреда од снага пешадијске дивизије, иако га треба упорно избегавати, биће такође понекад (можда и чест) случај. Ако се ради о предњем одреду чије језгро чине пешадијске јединице и ако је земљиште испресецано и планинско, постојаће могућност да се предњи одред пробије у састав снага дивизије. Биће случајева и кад ће то бити врло тешко да се оствари па ће се предњи одред пробијати у противникову позадину. Овде ваља истаћи да је нарочито важно да се избегне одсецање предњег одреда чије језгро чине оклопне снаге, због тога што је њихово дејство у позадини нападача и садејство са партизанским јединицама везано за комуникације, а посебан проблем би представљало снабдевање горивом. Међутим, пресудно ће бити то какав задатак добије командант предњег одреда, то јест да ли да се пробија ка јединици или у противникову позадину у којој тада дејствује по познатим принципима, спајајући се са партизанским и територијалним јединицама.

Велика изложеност ватри свих врста и крајњи напори које ће предњи одред морати да издржи у појасу обезбеђења доведиће до знатних губитака и смањења његових ефектива. Стога је најцелисходније да се после завршетка дејстава у појасу обезбеђења предњи одред повуче у резерву пешадијске дивизије ради попуне људством, материјалним средствима и ради потребног предаха.

Задатак предњих одреда редовно је и извиђање нападача. Стога се често у њихов састав укључују и извиђачки делови родова војске. Моторизоване и механизоване јединице омогућују противнику да брзо прегрупише снаге, да довлачењем свежих појачања из дубине за врло кратко време ојача делове на одређеном правцу. Зато је извиђање свим средствима од огромног значаја у првим линијама. Предњи одреди имају у томе важну улогу. Појас обезбеђења је простор на којем ће нападач дејствима предњег одреда бити принуђен да се открије: колики је, чиме располаже и шта непосредно смера. Предњи одред ће моћи најчешће да пружи најсвежије, најсигурније податке — податке „из прве руке“.

У одступању, поред заштитница и зачелних одреда, често се прибегава и употреби предњих одреда. Одступање је најчешће резултат неповољног развоја догађаја и угрожености од јачег нападача. Снаге и средства пешадијске дивизије извлаче се и удаљују покретом уназад, јер не могу одржати положаје пред надмоћнијим нападачем или, пак, због потребе да се скрати фронт. Одступање се, додуше,

може изводити и без принуде, односно да није резултат притиска надмоћног противника. То је случај кад се дивизија извлачи у дубину где се концентришу снаге за противудар или неки други задатак. Чак и кад се пешадијска дивизија извлачи у циљу скраћења фронта или заузимања повољније одбрамбене зоне, односно кад се повлачи у дубину ради припреме противудара, нападач добија могућност да (уколико открије извлачење) такво стање искористи за појачање свог притиска, да тежи угрожавању бокова, да употребом брзих оклопних а нарочито ваздушнодесантних снага угрози или, чак, запоседне правце одступања. У свим тим случајевима обезбеђење критичних, најважнијих земљишних објеката на правцима одступања пешадијске дивизије диктира да се у њеном борбеном поретку формирају предњи одреди (један или два) ради запоседања таквих осетљивих објеката (теснаца, раскрсница, мостова, превоја итд.) У овом случају је земљишни објекат, његово запоседање и одбрана основни задатак предњег одреда. Времена ће — без обзира на притисак противника под којим се одступање изводи — најчешће ипак бити толико да се могу издвојити снаге за предњи одред и упутити на задатак.

У борби за спречавање окружења и при самом окружењу такође се може прибећи употреби предњих одреда. Пре свега, она долази у обзир кад нападач покушава да затвори обруч на испресецаном и планинском земљишту, кад дивизија брани широку зону, кад оперативно окружење прети да се претвори у тактичко, кад још увек постоји могућност маневра унутар окруженог земљишта. У таквом случају запоседање извесних критичних земљишних објеката на изабраном правцу пробоја може да има пресудан значај за исход пробоја. На такво разматрање наводи и низ примера из народноослободилачког рата.³

³ Искуства ослободилачког рата народа Југославије су по карактеру, облицима и динамици борбених дејстава ванредно богата и разноврсна. Тактички и оперативни принципи стварали су се и развијали према конкретним условима. Управо зато је свако механичко уклапање тих искустава из појединачних тактичких и оперативних радњи у норме и правила савремених борбених дејстава бременито опасностима да се шаблонизирају. Такав поступак може имати штетних последица и за тумачење борбених дејстава у току народноослободилачког рата и за сагледавање карактера савремених борбених дејстава. Ипак су за нас та искуства толико драгоцене да могу наћи места и у разматрањима принципа савремених борбених дејстава. Не у циљу да се навлаче на калуке савремених принципа, него да се упоредо посматрају поједина борбена дејства из народноослободилачког рата која се по свом карактеру приближавају, потврђују или, чак, чине изузетак у односу на савремена гледања.

У том смислу су и примери борбених дејстава из народноослободилачког рата коришћени у овом напису условно.

Иако се на једном примеру не могу градити закључци, а најмање правила, овде се може навести пример из борби за пробој у V непријатељској офанзиви, мада он спада у домен оператике. То је поседање Вучева. Оно је било тако значајно да је представљало одлучујући потез врховног команданта у бици на Сутјесци 1943. године, који је имао пресудан оперативно-стратешки резултат у пробоју.

Ценећи могуће правце пробоја оперативне групе дивизија из окружења на подручју Црне Горе и Санџака, врховни командант НОВ и ПОЈ је учио значај платоа Вучева као кључног ослонца за пробој на северозапад преко Зелене горе. По његовом наређењу два батаљона Друге пролетерске бригаде упућена су на Вучево да га одрже и да извиђају у правцу Сутјеске. Ове снаге су првог

Употреба предњих одреда долази у обзир и при самом пробоју из окружења ако је у питању оперативно окружење, ради заузимања одређених објеката на путу пробоја пре него на њих избију главне снаге. Познато је да се при пробоју пешадијске дивизије из окружења избегава почесно ангажовање снага формирањем групе за пробој. Предњи одред би при пробоју из окружења очигледно ишао на штету потребног груписања снага за поменућу борбену радњу. Међутим, ипак не би требало одбацити у извесним ситуацијама целисходност његовог формирања и употребе.

У НАПАДНИМ ДЕЈСТВИМА

Борба у сусрету и гоњење су два облика нападних дејстава пешадијске дивизије, који ће најчешће диктирати потребу формирања предњих одреда у борбеном поретку.

Предњи одреди у борби у сусрету. Пешадијска дивизија ће врло често долазити у ситуацију да води сусретну борбу. Наиме, већ је поменуто да ће карактеристике евентуалних ратних дејстава у будућности (дубоки продори, вертикални маневри итд.) практично сваки марш дивизије оптеретити могућношћу сусретне борбе. До ње може доћи и кад дивизија зна за противника којем иде у сусрет, и кад се противник изненадно појави (ваздушним десантом или продором оклопних јединица). У оба случаја заузимање погодних земљишних објеката у рејону где се предвиђа борба у сусрету и чије ће поседање омогућити развој сопствених снага, има велики значај. Тим објектима тежиће и противник и, разуме се, настојати да их он први поседне. Предњи одреди су ти који се, као део снага дивизије, одређују да их на време поседну. Овде (као и у гоњењу) земљишни објекат добива првостепени значај, али је његово запоседање условљено временом. Борба за време и за земљишни објекат се стапа у јединствен циљ. Резултат је добитак у времену за развијање дивизије. Одмах треба истаћи да партизанске и територијалне јединице могу у већем броју случајева (изузев у равничастим крајевима) потпуно заменити предње одреде дивизије у сусретној борби.⁴

дана, 23. маја, разбиле немачке извиђачке делове, а сутрадан, 24. маја, спречиле једну ојачану чету Немаца да запоседне Вучево. Да су Немци тада запосели Вучево, они би лако остварили контролу на прелазима на реци Пиви, а то би било фатално за Оперативну групу — имала би да савлада „две Сутјеске“, кањон Пиве и кањон Сутјеске. Поменути батаљони Друге пролетерске бригаде излазећи на Вучево пре Немаца имали су специфичну улогу предњег одреда целе Оперативне групе и њихово дејство је имало далекосежне корисне последице.

⁴ Наступни марш Оперативне групе дивизија Народноослободилачке војске ка Неретви и даље ка Дрини обилује многим примерима у којима су неке бригаде или њихови делови дејствовали по принципу предњих одреда.

Поучан је и пример из борби Оперативне групе дивизија (Седамнаесте источnobосанске, Друге пролетерске и Пете крајишке). После форсирања Ибра и продора у Србију лети 1944. године, развиле су се 6. и 7. августа жестоке борбе између јединица Оперативне групе и Четврте групе јуришних четничких корпуса на Копаонику. Седамнаеста источnobосанска дивизија примила је на себе удар готово свих четничких снага и била доведена у тешку ситуацију. Штаб Оперативне групе је тада наредио Петој крајишкој дивизији (која је затварала

Предњи одреди у гоњењу. Борба за благовремено поседање критичних земљишних објеката на правцу повлачења непријатеља јесте и овде, као и при сусретној борби, услов за извршење задатака предњих одреда. При том се као циљ јавља спречавање повлачења или, пак, задржавање противника који се повлачи, док не стигну гонеће колоне. Посебно је важно да се предњи одреди крећу ако не брже а оно бар истом брзином као противник. Предњи одред се, по могућству, без борбе пробија кроз међупросторе и слабије проходним али и слабије поседнутим правцима да би што пре избио у позадину и запосео одређени објект на правцу повлачења противника. Наравно, с обзиром да је противник којег дивизија гони већ растројен, да му је редовно мања способност да се упорније брани, предњи одред ће у продирању ка објекту у позадини моћи и мањим снагама успешно и брзо да развије делове који му се евентуално нађу на путу.⁵

Разумљиво, при гоњењу има предњи одред много повољније могућности него при другим видовима дејства. Сем тога, велику улогу у гоњењу могу одиграти партизанске и територијалне јединице. Оне у извесним случајевима могу потпуно да замене предње одреде, да преузму њихову улогу и дејствују у корист дивизије која предузима гоњење — ако им то нареди виша команда — или, пак, да садејствују предњим одредима постављајући се још дубље испред њих и спречавајући пристизање противникових снага за прихват.

При гоњењу, као и при сусретној борби, улогу предњег одреда могу одиграти и сопствени ваздушни десанти.

У свим изложеним дејствима предњих одреда пешадијске дивизије могу се истаћи неке заједничке карактеристичне црте.

Пре свега, задаци намењени предњим одредима у савременим ратним дејствима потпуно прелазе оквири ранијег схватања да мање делују напрезањем сопствених снага, него самим својим присуством, мање стварним бојевима, него њиховом могућношћу.⁶ Напротив, они

правце из долине Ибра ка Копаннику) да удари у десни бок четничких снага. Штаб Пете крајишке дивизије упутио је један батаљон да запоседне Суво рудиште, доминантан вис Копанника, на којем није било четника. Овај батаљон је одиграо улогу предњег одреда, јер је запоседајући Суво рудиште створио ослонац својој дивизији за општи напад у садејству са Седмаестом дивизијом којим су 7. августа разбијени четници. Од овог пораза четничке снаге се нису више могле озбиљније супротставити продору Народноослободилачке војске у Србију.

⁵ У књизи групе совјетских аутора: *Тактички примери борбе* наводи се да је септембра 1943. године предњи одред Четрдесете гардијске дивизије, јачине 216 људи, 4 топа, 2 минобацача, 6 пт пушака и 2 митраљеза, избио на пут повлачења Немаца пред градом Орфоникидзе и смелим нападом уништио немачку артиљеријску колону. Резултат је био 200 мртвих и 135 заробљених немачких војника и заплењених 18 исправних топова, 4 минобацача, 12 митраљеза и 10 аутомобила.

У завршним операцијама у нашем рату, у личко-приморској операцији, врло успешна гоњења остваривале су Деветнаеста, Двадесетшеста и Девета дивизија, којом приликом су на широј просторији Сења, у првој декади априла 1945. године, уништене снаге немачког Петнаестог корпуса. Овде су се посебно истакли делови Деветнаесте дивизије који су избили код села Рапајића у позадину противника. Они су, у ствари, одиграли улогу предњих одреда.

⁶ Клаузевиц, *О рату*, издање ВИЗ Војно дело, Београд 1951. год., стр. 259.

се у одређеној фази борбе редовно налазе у центру ватре и маневра противника, изложени најчешће удару јачих снага које се било у нападу било у повлачењу појачавају (пристижу) по мери повећања отпора предњих одреда. Напрезање је увек максимално.

У највећем броју случајева предњи одреди су више или мање удаљени од главних снага дивизије. Они су тиме лишени непосредног тактичког ослоња и ватрене подршке главних снага, са откривеним боковима а често и позадином. То без сумње има и одређени психолошки ефекат.

Услови у којима се боре захтевају од команданата предњих одреда, свих старешина и војника смелост, иницијативу до дрскости, непрестану активност. Као целина, предњи одреди су у свим случајевима упућени на сопствене снаге, на самосталност у дејству. Та самосталност се мора остварити, поред осталог, избором и припремом људства, посебно старешина, и најцелисходнијом јачином и саставом самог одреда. Припрема старешина требало би да, кад год време дозвољава, обухвати маневар предњих одреда по дубини, предвиђањем могућности да буду одсечени и поступака у таквом случају, као и начин садејства са партизанским и територијалним снагама.

Материјално обезбеђење и збрињавање предњих одреда представљају задатак који није нимало једноставан. Он је у пуном смислу противуречан: с једне стране, истуреност предњих одреда у току борбених дејстава отежава или, пак, (ако предњи одред у нападним дејствима продире у позадину противника) онемогућава ослонац на позадинске јединице дивизије, што захтева већу снабдевеност, привремену самосталност у погледу материјалног обезбеђења и збрињавања; с друге стране, карактер дејстава предњих одреда диктира што већу покретљивост, не трпи оптерећење већим позадинским деловима. Уопште узев, позадински делови предњег одреда не могу бити гломазни и не смеју се повећавати на штету борбених делова.

У погледу снабдевања храном, па и муницијом, нема великих тешкоћа (ослонац на месно становништво, снабдевање преко норме пре поласка на задатак), али ако је предњи одред састављен од оклопних јединица питање снабдевања горивом је сложено. Нарочито ако предњи одред продире у позадину противника, а радијус дејства борбених возила је мали. Посебна тешкоћа је ако су цистерне за гориво на точковима јер се тиме вежу за комуникације. У сваком случају, део транспорта погонског горива мора бити укључен у предњи одред. Ремонт се обезбеђује групом тенковских механичара са потребним алатом и довољно резервних делова. Неисправна возила са тежим кваровима и оштећењем најчешће ће се склањати и маскирати, а ако је могућно извлачиће се до дивизијске ремонтне станице. Санитетско збрињавање мора се ослонити и на сопствена средства, с тим што је неопходно да у саставу одреда буде и неколико санитетских возила, а кад се садејствује са партизанским и територијалним јединицама, ослонац на њих знатно ће олакшати овај проблем.

Ако противник располаже атомским оружјем поступак при борбеним дејствима предњег одреда за избегавање атомског удара или за ублажавање његових последица у основи се не разликују од поступака осталих елемената борбеног поретка пешадијске дивизије. Раш-

члањено кретање колоне при извођењу снага на линију развоја или до објекта који предњи одред запоседа је први услов да се избегне стварање атомских циљева. Покрет се врши начелно ноћу. Само ако земљиште омогућује прикривено кретање или кад метеоролошки услови онемогућују противника да осматра може се кретање до циља извршити и дању.

Међутим, пошто ће се борбена дејства у појасу обезбеђења одликовати великом динамичношћу, готово сталним додиром са противником и одбраном на низу узастопних положаја по дубини, много је мања вероватноћа да ће предњи одред бити изложен атомском удару него у другим условима. Тек на положају борбеног осигурања, где предњи одред пружа последњи отпор и где ће се осетити непосреднија подршка и присуство снага са предњег краја, могу се створити циљеви за противникова атомска средства. Но, ако их противник тада употреби, то ће, у ствари, бити за дивизију предност, јер ће значити да је успела обмана у погледу стварног протезања предњег краја. Предњи крај одбране остао би у том случају поштеђен атомског удара у почетку напада па би могао пружити снажнији и организованији отпор.

Кад је задатак предњег одреда да запоседне и чврсто држи одређене објекте (на пример, при сусретној борби и гоњењу) знатно се повећава могућност да противник изврши по њему атомски удар. Наиме, ти критични објекти су увек познати и противнику (раскрснице, мостови, кланци, превоји итд.), а упорност коју предњи одред мора испољити при њиховој одбрани, свакако, најчешће повећава опасност од атомског удара. Предузимање свих мера обезбеђења намеће се у овом случају предњем одреду као изванредно важан задатак. Пре свега, пожељно је да се у његов састав укључе и АБХ извиђачи. За отклањање последица таквог евентуалног удара (деконтаминација, збрињавање) предњи одред се у првом реду мора ослањати на снаге и средства пешадијске дивизије којој припада.

Пуковник

Идрис ЧЕЈВАН